

ANUAR PENTRU
ISRAELITI

14-15, 17-19

1891-92,

1895-98

JTSAL

C
Anuar pentru
Etracuto

1891

TABLA DE MATERII

Free Trial
Created by Paint S

PARTEA SUPLIMENTARĂ

Calendar pe anul 5653 (1892—1893)

PARTEA LITERARĂ

N. Fränkel: *Elenism și judaism*, studiu

Note

I. H. Fior: *Emanciparea Evreilor în Anglia*, schiță istorică

Catulle Mendès: *Patria*, poezie tradusă de G. D. Pencioiu

Aureliu Turcu: *Schițe juridice*: I. În chestiunea «Heimathlos-ului» și
a dublei naționalități, II. Străinii și obligativitatea serviciului militar,
III. Dreptul străinilor d'a dobândi imobile rurale prin succesiune

Henri Heine: *Belșazar*, baladă tradusă de N. Scheletti

Wilhelm Schwarzfeld: *Cercetări pe terenul gramaticii ebraice*: Introdu-
cere, I. Formele feminine în limba ebraică, II. Substantivele și ad-
jectivele feminine în limba ebraică și arameă

Dr. M. Gaster: *Literatură populară evreo-spaniolă*, studiu

B. Giordano: *Epigrame*

Ludwig August Frankl: *Evrei și Țigani*, poezie tradusă de G. D. Pencioiu

Zadok Kahn, marele rabin al Franței: *Isidore Loeb*, născut la 1 Noembrie
1839—mort la 2 Iunie 1892, biografie, cu o introducere de Dr. E.
Schwarzfeld

M. Schwarzfeld: *Basmul cu pantoful* la Evrei, la Români și la alte po-
poare, studiu folkloristic

Ion Catina: *Scrisoare unui evreu*, poezie

Karl Emil Franzos: *Copilul ispășirei*, nuvelă tradusă de Dr. Adolf Last

V A R I A

Henri Heine *ca reflex al spiritului judaic*

Adolf Wahrman: *Samuel Moses Fuhr*, schiță biografică

Wilhelm Schwarzfeld: *Străinii după constituțiunea lui Moise*, schiță

Vasile Alecsandri evreu

Notițe diverse

Necrologie

Lista abonaților

LISTA ABONAȚILOR¹⁾

CU PLATA ANTICIPATĂ

București.—L. Habermann, Isidor L. Goldenberg, David Grünberg, dr. in drept, Jacques A. Crețescu, M. Hartenstein, S. I. Pinath, libr. antic., H. Steinberg, librar, Alter Weinfeld, M. El. Nahmias, A. Künstlinger, S. Gänsel, H. Iacobsohn, Nathan Alpern, M. S. Horowitz, S. A. Pollack, Martin Arnold, I. Klapper, Adolf M. Stern, Adolf Popper.

Galați.—Isac Segall, Nathan Schapira, Nathan Kleiner, Adolf Braunstein, Max Weissblüth, Iulius Bercovitz, Frații Edelstein, Osias Kleiner, M. Kohan, M. Nachmann, Wolf K. Loewenthal.

Craiova.—Ralian Samitca, S. Benvenisti, D. I. Benvenisti, H. Eschkenasy, Wolf Abasohn, D-șoara Zaly Emanuel, Ph. Lasar.

Brăila.—S. Egureanu, P. Herschcovitz, zaraș, Marco Marcovici.

Pitești.—I. Iosefsohn D. T. Salmonide, Marcu Grünfeld, Moritz Bank (Costești)

Iasi.—M. Schnürer, Lezer Meyer, Arnold Wechsler.

Ploești.—Max I. Schapira, Adolf Rosenblüth.

Slatina.—Leon B. Davidescu, B. Weintraub.

Turnul-Severin.—Rudolf Rubin, Meyer Marcus.

R. Vălcii.—Isac Stopler.

Mihaileni.—Dr. Anghel.

Călărași.—N. Eisenberg (Urziceni).

Vaslui.—W. B. Rappaport (Solești).

Manchester.—Samuel Bernfeld.

¹⁾ Se publică numai numele abonaților, cari și-au achitat în mod anticipat abonamentul Anuarului

INVITAȚIE LA ABONAMENT

Dacă a apărut vreodată o operă care e de cea mai mare importanță pentru **Evrei** aceea e fără îndoială :

ISTORIA EVREILOR

de Dr. H. GRAETZ

Această operă, care e tradusă în cele mai multe din limbele culte ale Europei și se află răspândită în **zeci de mii** de exemplare, apare acum în România în broșuri bi-lunare de 48 pagini mari, pe hârtie velină, cu anex de trei ilustrațiuni executate în xylografie, reprezentând pe cei mai mari bărbați, cari s'au ilustrat în **Istoria israelită** și anume: Moise, Moses Maimonide și Moses Mendelsohn.

Prețul unei broșuri e de 75 bani în toată țara

Apelăm deci către toți coreligionarii în special către toți iubitorii de știință și literatură să binevoască a ne acorda sprijinul D-lor abonându-se la această operă de cea mai mare însemnătate.

Cu toată stima

INSTITUTUL BIBLIOGRAFIC
BUCUREȘTI

JUDECATA LUI DUMNEZEU

STUDIU COMPARATIV

de DR. M. GASTER

În „Anuarul“, anul XI am publicat un studiu suprt titlul: *Ingerul și Săhastrul*. În acel studiu am urmărit prin literatura universală un șir de povești, ce aveau o tendență morală, un fel de *teodiceă* suprt formă de poveste, și adică de a arăta cum că pronia D-neească se manifestează chear în întâmplările cele mai ciudate, că nouă, oamenilor, nu ne este dat a pătrunde cu desăvârșire misterul ce acopere această viață, ba chear ne este cu neputință a înțelege înlănțuirea faptelor, ce se petrec suprt ochii noștri.

În acel studiu am arătat pe deoparte izvorul evreesc pentru acel șir de legende, și totdeodată, cum că paralela română substituie veriga necesară pentru făurirea lanțului de tradițiuni, ce se întinde dela răsărit la apus.

M'am ținut însă numai de un singur șir de povești cu totul analoage. Cercul legendelor nu se mărginește numai la un singur ciclu. O singură idee fundamentală se resfiră adesea în multe ramuri, și de fiecare ramură atărnă earăș un șir întreg de plăzmuiri poetice și legendare. Unele dintr'aceste se amestecă în cursul veacurilor, altele se țin cu desăvârșire deosebite; și se cere adesea ori o cercetare foarte amănunțită, pentru a reduce acele șiruri la o trupină comună, la o singură idee fundamentală.

Ideea proniei D-zeești o regăsim suprt forme multiple. S'ar putea scrie o carte întreagă asupra acestei teme. Eu mă mulțumesc, de astă dată, cu urmărirea unui singur șir de atari povești, interesante prin aceea, că se aseamănă mult cu cele din șirul „Ingerul și Săhastrul“. În literatura occidentală a fost chiar amestecată cu acesta din urmă, precum în *Gesta Romanorum*, unde formează începutul poveștii.

NUVELA LUI CARAGIALE „O FACILIE DE PAȘTE”

STUDIU CRITIC

de ADOLF LAST

A vorbi despre o nuvelă sau mai bine despre o nuveletă, a cărei cuprins material nu trece mult peste zece pagini și a începe cu o cercetare de estetică generală, s'ar părea poate prea mare incunjur, ar putea să aibă aspectul unei parade, unui lux de știință. Dar acela pentru care aprecierea critică e mai mult decât un sic jubeo, care cată în ea ceva mai sigur decât o adunătură de observațiuni de spirit, acela va ști, că acest incunjur nu e vina criticului. Vina este a esteticei moderne.

Noi nu vom ajunge la siguranță, măcar relativă, și mai puțin încă la claritate, în cercetările noastre, dacă nu vom pleca dela premise precise, dela termene de comparațiune mărturisite cu exactitate. Și până atuncia discuțiunile și divergențele noastre vor fi cam superficiale, vor atinge numai marginele, fără a intra în miezul chestiunilor, vor fi fără oareșicare roadă palpabilă și dăinuitoare.

Și dacă acela ce voește a indica cu oareșicare obiectivitate valoarea internă a unei lucrări artistice, s'ar apropia de estetica noastră modernă și ar căta premise fixe, termene de comparațiune generalmente recunoscute, el s'ar dumeri îndată, că e o zadarnică căutare. În loc de rezultate el va găsi destrucțiune de rezultate, în loc de claritate pretutindenea numai „chestiuni” și indoeală.

Și nu e un moment izolat, pe care îl relevăm aicea, o aparițiune specială pe tărâmul estetic. Este starea caracteristică a tuturor științelor moderne, dacă facem abstracțiune de foarte puține excepțiuni de o natură cu totul specială. Această stare atât de lătită și atât de comună în manifestările inteligenței moderne, trebuie să aibă o cauză puternică și comună.

EVREII IN LITERATURA POPULARA ROMÂNĂ

STUDIU DE PSICHOLOGIE POPULARĂ

de M. SCHWARZFELD

In unsern Tagen ist es kaum begreiflich, mit welchem Fanatismus die Juden einst verfolgt worden sind und in welcher Weise man sie geschmäht hat. Selbstredend hat dieser Judenhass auch in den Sprichwörtern seinen Ausdruck gefunden und ich werde keins derselben unterdrücken, denn die Schmähungen, die sie enthalten, fallen auf die zurück, die sie ausgesprochen haben, und auf das Zeitalter, in dem ein fanatisches Pfaffenthum den blinden Glauben an die Stelle der humanen Grundsätze des Weisen aus Nazareth gesetzt hatte, der selbst ein Jude war.

WANDER

Deutsches Sprichwörter-Lexicon

Spre a înțelege și pătrunde pe un om, trebuie să-l observi în toate manifestările sale: în lupta cu valurile lumii pentru existența zilnică; în relații de afaceri și prietenie; în sinul familiei și în viața publică; în momente vesele și în momente triste; în dispoziții bune sau pornit de mânie; preocupat de gânduri, împovărat de griji sau în lenșă nepăsare. Or cât de mare ți-ar fi darul combinației, or cât de vie pătrunderea, nu vei putea ajunge la un *tot* adevărat și just, dacă îți vor lipsi o parte din elementele de manifestare ale omului, ce te interesează și preocupă.

Dacă *un singur om* cere un studiu minuțios, spre a ne putea pronunța cu siguranță și exactitate asupra lui, cu atât mai mult *un întreg popor*, care, ar fi ridicul a crede, că se compune din indivizi omogeni, identici; ci, cum e știut, din indivizi, ce diferă în mod frapant unii de alții; abea, că regăsești *curențe* comune; trăsături oarecum egale; vederi și simțiri, ce le poți considera ca înrudite, fără a fi, în definitiv, identice.

1900 Decembrie
Ani. S. Mururescu
Servitor in strada
UN PROFESOR ORB (HIRSCH KAISER)

(MORT IN 1888)

Pitagora
SCHIȚĂ ASUPRA VIEȚEI ȘI ACTIVITĂȚII SALE

de JACQUES A. CRITZ

Decembrie
I

ȘCOALA ORBULUI

Eram de nouă ani, când părintele meu se decise a mă da la școala bătrânului Hirsch Kaiser. Vă puteți inchipui ce impresiune ciudată a făcut asupra minții mele copilărești, când am aflat că viitorul meu profesor e bătrân și orb. Invidiam din tot sufletul meu pe micii mei camarazi, cari învățau la școala „Jacob și Carolina Löbel” și spusei părintelui meu, că voi și eu să învăț acolo, ca să mă fac doctor sau inginer. Toate rugăciunile și stăruințele mele fură inzadar. Părintele meu, care ținea mult ca să mă inițieze mai întâiu în religia și limba ebraică, mă asigură, că și aci imi voi putea însuși toate cunoștințele necesare, pentru a intra apoi în una din școalele superioare ale statului și ca să mă convingă, imi dăte, ca exemplu, câțiva tineri, cari tocmai în anul acela isprăviseră cursurile la școala bătrânului Kaiser și reușiseră să fie admiși în gimnaziu sau școala comercială.

În fine sosi ziua, când părintele meu trebuia să mă ducă la școala bătrânului, care se compunea din două odăi mici și o curțică situată în așa zisul Pasagiu evreesc de lângă biserica Udricani. Cu inima amărată luai câteva cărți la subțioară și pornii cu părintele meu.

Pe drum întâlni câțiva camarazi, cari se duceau veseli la școala comunală, unde se învăța cu regulament și unde erau și ore de recreație. Imi veni o poftă mare ca să plâng și deja plănuieam cum să fac și să dreg, ca să scap de școala necunoscutului orb, când părintele meu deschizând o ușă, mă împinse într-o odă, unde o voce, de care instinctiv mi se făcu frică, întrebă:

— Cine a venit?

PROBLEMA VECINICEI EXISTENȚE A EVREILOR

STUDIU ISTORICO-CULTURAL ¹⁾

de N. FRÄNKEL

De multe ori s'a ridicat chestiunea : In ce chip s'ar putea explica fenomenul ciudat, unic in felul seu, că Evreii și judaismul continuă a trăi in cursul miilor de ani, până in ziua de astăzi. Care e, in adevăr, cauza, că acest popor mic, respândit in toate părțile lumii, vecinic combătut și prigonit, continuă a duce, până in prezent, o existență indistructibilă, care, cum e de prevăzut, va mai continua multe secole ?

Cu deslegarea acestei probleme nu se ocupă acum numai naturalistii și etnografii, dar ea se impune cu o putere elementară și fiecărui profan cugetător. Fiecare caută a deslega problema aceasta in felul seu, și nu numai noi Evreii și amicii noștri se interesează de rezolvirea ei, ci mai mult adversarii și dușmanii noștri. Aceștia par a avea o presimțire secretă, că au a face aci cu un fenomen, cu o lege a naturei, impotriva căreia ei luptă inzadar, cu toată puterea lor superioară, căci impotriva elementelor până și zeii luptă fără succes. De aceea strigătele lor de : Ne jidovim, de aceea imboldirea lor pentru separarea confesională a școalelor.

Deslegarea acestei probleme a fost până acum ingreueată din cauza prejudecăților, ce veneau, atât din partea noastră, cât și din aceea a adversarilor noștri. Intr'o tabără adevărul se infrumuseța și idealiza, și in alta era temut și de aceea frazele se chemau in ajutor. Se credea, la inceput, că acest fenomen ciudat trebuie să se explice printr'un miracol. Dar aceasta nu este o explicație, ci mai mult o mărturisire, că nu cunoaștem cauza fenomenului. Miracol este mai mult

¹⁾ Acest studiu a fost obiectul unei conferențe, mult aplaudată, in sinul Societății literare Ohle-
sem in Iași, in anul 1890.

Evreii din Moldova sub Reglementul Organic

STUDIU ISTORIC

de DR. E. SCHWARZFELD

V *)

LIBERTATEA COMERȚULUI ȘI LEGILE RESTRICTIVE

Moldova fiind prin excelență o țară agricolă, comerțul ei n'a fost niciodată supus la restricțiile și pedicele, de care suferea comerțul din țerile europene. Dincontra, Voevozii făceau tot posibilul, spre a-l incuraja și stimula.

Dar comerțul reclamă siguranța persoanelor și a averilor, instituții politice și sociale liberale. Despotismul, care trage după sine tribulațiile personale și ingrădirea libertăților, intimidează capitalurile și pe deținătorii lor, și nu permite negoțului să ia avânt.

Acesta era cazul în Moldova. Cu toate privilegiile și scutirile acordate neguțitorilor de diferiți Domni, comerțul se afla în lăncetire. Schimbarea continuă a Principilor, dorul lor de îmbogățire, rapacitatea și jafurile funcționarilor, reînnoirea nesfârșită a proceselor, lipsa de orice formalitate în procedură, dările cele varie, numeroase și împilătoare, privilegiile nenumărate, incuviințate, când uneii clase, când altele, făceau ca dezvoltarea comerțului să fi fost imposibilă.

Și cu toate acestea comerțul constituea un izvor important de bogăție pentru Moldova, ca și pentru Muntenia. La 1820 încă, un deceniu înaintea Reglementului organic, Wilkinson, fost consul general al Angliei în București, ne spune, că „bogățiile naturale și diversele resurse ale Munteniei și Moldovei sunt atât de mari, încât dacă aceste țări s'ar bucura de un guvern regulat și o administrație înțeleaptă, sub care industria și agricultura ar putea primi încurajările necesare, ce merită, așa ca comerțul exportăției să fie deschis, ca relațiile comerciale cu națiunile străine să fie stabilite în-

1) Primele patru capitole sunt publicate în „Anuarul” an. XIII-lea

ELENISM ȘI JUDAISM

STUDIU

de N. FRÄNKEL

—III—

Cuvântul ebraic יָפֶת (Japhet) din citatul biblic: „D-zeu să *res-pândească* pe Japhet și să locuească în *corturile lui Șem*“, care însemnează și *a infrumuseța*, găsește în Midraș explicația următoare: Simțul frumosului propriu lui Japhet să locuească în corturile lui Șem. Cu alte cuvinte: idealul estetic-uman al Elenilor să se unească cu idealul etic divin al Evreilor pentru propășirea culturii și a civilizației.

Istoria a confirmat, în adevăr, pe deplin, această sentență a savanților noștri. Căci atunci când evul-mediu a amenințat să scufunde omenirea în întunericul barbariei, veni o rază de lumină din partea *renașterii* și a *reformațiunii* și goni întunericul acesta. Din vremea aceea se făcu zi în societatea omenească. Dar renașterea și reformațiunea sunt oare altceva decât o întoarcere la vechile producțiuni spirituale ale Elenilor ariani și ale Evreilor semiți? Humanistii se adânciră în scrierile clasice ale acestor două națiuni, Homer și Sophocle, Profetii și Psalmii fură traduși în toate limbile; și din izvorul acesta spiritual eși renașterea și reformațiunea întreagă a societății umane. Ceeace suntem astăzi, trebuie să mulțumim scrierilor acestor două națiuni. Marile cuceriri în domeniul artei și a științei trebuie neapărat puse în socoteala vechilor Eleni; însă impulsul deplinei reformațiuni etice a vieții private și publice se datorește, tot așa de incontestabil, străbunilor noștri. Sarea atică a conservat, ce e dreptul, societatea umană de stagnațiune și putrejune; iar *aluatul ebraic*, după expresia adâncă a fundatorului semitic

¹⁾ Acest studiu a fost obiectul unei conferințe în Soc. israelito-literară din Iași „Ohle Șem“. Această lucrare completează pe cea din „Anuarul“ precedent: „Problema vecinicei existenței a Evreilor“.

ANUAR

PENTRU

ISRAELITI

CU UN SUPLIMENT CALENDARISTIC

PE

ANUL 5653 (1892-1893)

ANUL AL XV-LEA

SUB REDACTIUNEA LUI
M. SCHWARZFELD

BUCUREȘTI

TIPO-LITOGRAFIA EDUARD WIEGAND & C. C. SĂVOIU SRADA COVACI 14

1893

TABLA DE MATERII

PARTEA SUPLIMENTARĂ

<i>Calendar pe anul 5656 (1895—1896) de Lazăr Cassvan</i>	Pag III
---	------------

PARTEA LITERARĂ

Mariu Șăineanu: <i>Limbile semitice</i> (Asiriana, Aramea, Caldea, Siriaca și Neo-Siriaca, Feniciană, Ebraică, Samaritană, Arabă, Etiopiană, Amharică, etc. Dialecte semito-africane), studiu.	I
Wilhelm Schwarzfeld: <i>Cercetări epigrafice</i> : I. Starosti mari în Iași, 50, II. Rabini, Daianim, Savanți, 55, III. Vechimea evreilor-români, 60, IV. Graiul inscripțiilor din secolul XVII, 61	50
Dr. M. Gaster: <i>Goanele contra Talmudului</i> , studiu istorico-literar	63
S. C. Tributo: <i>Tocilarul</i> , schiță fugitivă	76
Dr. E. Schwarzfeld: <i>Evreii în legislația lui Matei Basarab al Munteniei</i> (1640 și 1652), studiu istorico-juridic	77
N. Fränkel: <i>Viața și moartea lui Isus</i> . Reflexii istorico-critice asupra operei lui Renan: „Viața lui Isus”	105
Dr. E. Schwarzfeld: <i>Bețivul</i> , nuvelă	129
” ” ” <i>Prigonit de soartă</i> , nuvelă	160
S. C. Tributo: <i>Schițe fugitive</i> (Teslarul, Goana, Amintire)	174
M. Schwarzfeld: <i>Basmul cu minciunile</i> , schiță comparativă	185
L. A. Frankl: <i>Elie Wilna</i> , poezie tradusă de Aureliu Candrea	193

VARIA

Leopold Löw: <i>Hirsch Mendl Pineles</i> , schiță biografico-critică	195
Vilhelm Schwarzfeld: <i>Reflexiuni</i> (maxime și cugetări)	199
Israel: <i>O observațiune gramaticală</i> (ֶסֶם = אֶרֶץ)	201
<i>Notițe diverse</i>	203
<i>Ecrologie</i>	206
<i>Lista abonaților</i>	207

CERCETARI PE TERENUL GRAMATICEI EBRAICE

de

WILHELM SCHWARZFELD

Cercetările pe tărâmul limbelor semitice, deși numeroase, nu au dat rezultate așa de fecunde ca cercetările pe domeniul limbelor arice. Cauza se explică lesne, căci înainte de toate limbile indo-europene se țin, ca un lanț neîntrerupt, una de alta, păstrând forme mai mult sau mai puțin primitive, mai mult sau mai puțin arhaice și astfel vocalismul acestor limbi se revelează cu mai multă claritate și precizie și în toată bogăția și varietatea lor. Diferențiarile vocalice, cari se prezintă, în însăși aceste limbi de origine indo-europeană, sunt bătătoare la ochi și ne indică mai cu ușurință calea evoluției istorice. Cercetări pe terenul acestor limbi s'au putut dar face cu mai mult succes. Mai ales studiul dialectal sau dialectologia limbelor moderne, de origine ariană, au contribuit la rezultate nu mai puțin fericite în acest sens.

Nu tot așa s'au petrecut și cu limbile semitice. Deși cercetările filologice pe terenul acestor limbi au început mai de timpuriu, nu au înaintat cu progrese indestul de vădite, ca cele indo-europene, din care cauză numai în studiul comparativ al limbelor arice s'au putut găsi o cheie de deslegare mai nimerită și o metoadă analitică mai lesne de cercetat. Această metoadă a început a se aplica cu succes și la acele limbi, ce nu sunt de origine indo-europeană, prin urmare și la cele semitice. Limbile semitice însă, spre deosebire de cele ariane, nu aveau la origine litere-vocale, încât, cu chipul acesta, e greu de aflat și chiar de ghicit evoluțiile istorice ale transformării vocalice în aceste limbi. Dealtminteri vocalismul ne prezintă în limbă un factor important în evoluțiunea istorică a oricărei limbi, care, după expresia filologului german Grimm, e sufletul cuvântului în limbă. Din cauza lipsei de litere-vocale,

LITERATURA POPULARĂ EVREO-SPANIOLĂ

STUDIU

de DR. M. GASTER

Prin *jargon* se înțelege de obicei dialectul german întrebuințat de Evreii, ce își au origina din Germania. Acest termen însă nu se poate aplica graiului evreo-german. Filologia modernă a dovedit, că propriu zis, nici nu există vr'un *jargon*, și că graiul Evreilor-Germani este o limbă germană arhaică, cu toate formele gramaticale și cu tot lexiconul antic.

Caracterul special al acelei limbi este amestecul cu cuvinte de altă origină, mai ales cu cuvinte ebraice și slavone, cari, în multe cazuri, au fost tratate de parcă ar fi și dănele de origină germană. Prietenul meu d-rul Șaineanu a studiat într'un *Anuar* trecut (anul al XII), mai cu de amăruntul dialectul evreesc din România, făcând să reeasă toate aceste particularități într'un mod sistematic și științific.

Dar afară de acest dialect *evreo-german* există și un alt dialect, cu totul analog, acel *evreo-spaniol*, care se potrivește în toate cu cel evreo-german. Aceleași cauze au dat aceleași rezultate. Acest dialect posedă și el literatura sa și cu câteva cărți din această literatură mă voi ocupa aci din considerații științifice, dar și practice. Voi ca această schiță a literaturii populare evreo-spaniole să provoace pe acei ce știu mai mult, ca să se îndrepte către izvoarele literaturii populare nesecate încă de priporul soarelui al așa zisei civilizațiuni, să culeagă cât mai e vreme și să nu lase pierzării și uitării rămășițele vieții populare din mijlocul Evreilor Spanioli.

Literatura populară evreo-spaniolă este mult mai restrânsă, și comparativ, mult mai modernă decât cea evreo-germană. Cu altă ocaziune voi încerca a schița și această literatură. De astă dată mă mărginesc la cea dintâi.

BASMUL CU PAPUCUL

LA EVREI, LA ROMÂNI ȘI LA ALTE POPOARE

STUDIU FOLKLORISTIC

de M. SCHWARZFELD

Poveștile nu sunt numai un obiect de desfătare pentru cetitorul iubitor de lectură ușoară, ci și bucăți literare demne de atenția omului de știință. Privite ca emanațiuni ale spiritului popular, ele merită a fi studiate și aprofundate în amănunțimi.

În ce chip a luat naștere basmul sau povestea? în ce chip s'a dezvoltat? care e secretul farmecului și răspândirii lor? Sunt atâtea probleme, ce frământă creierul a generații de savanți. Și deslegarea nu-i ușoară!

Unii cearcă a atribui unui singur popor comoara de gândiri și simțimente dulci și naive, ce se ascund în basme. După Benfay și școala lui, India e leagănul fantaziei populare și vorba inaripată, ce zboară cu iuteala fulgerului, e răspânditorul acestor mărgăritare. Ceeace a motivat această ipoteză sunt izvoarele transmise din timpuri depărtate, cari dovedesc existența unor povești mult asemănătoare cu ale Indiei, și regăsirea acestor povești, cu incidente mai egale, la popoare, cari au stat într'un contact intim cu Indienii.

E întrebarea, există oare numai un popor dotat în întreaga lume? În istoria omenirii ne întâmpină creațiuni mărețe în sinul multor popoare și teoria generalmente admisă, e, că oamenii cei mari sunt expresiunea forțelor latente, răspândite în marea masă a națiunii. Un popor puțin expansiv nu produce genii și în direcția care i-ar produce, superioritatea lui, în *general* luată, ar fi neîndoioasă.

Povestea nu-i decât poema inimii, filosofia minții primitive, expresia dorințelor, ce frământă un creier aprins. Tot ce mintea cugetă, tot ce sufletul năzuește și inima simte își găsesc aci expresia cea mai

BASMUL CU PAPUCUL

LA EVREI, LA ROMÂNI ȘI LA ALTE POPOARE

STUDIU FOLKLORISTIC

de M. SCHWARZFELD

Poveștile nu sunt numai un obiect de desfătare pentru cetitorul iubitor de lectură ușoară, ci și bucăți literare demne de atenția omului de știință. Privite ca emanațiuni ale spiritului popular, ele merită a fi studiate și aprofundate în amănunțimi.

În ce chip a luat naștere basmul sau povestea? în ce chip s'a dezvoltat? care e secretul farmecului și răspândirii lor? Sunt atâtea teme, ce frământă creierul a generații de savanți. Și deslegarea nu-i ușoară!

Unii cearcă a atribui unui singur popor comoara de gândiri și simțimente dulci și naive, ce se ascund în basme. După Benfay și școala lui, India e leagănul fantaziei populare și vorba înaripată, ce zboară cu iuțeala fulgerului, e răspânditorul acestor mărgăritare. Ceeace a motivat această ipoteză sunt isvoarele transmise din timpuri depărtate, cari dovedesc existența unor povești mult asemănătoare cu ale Indiei, și regăsirea acestor povești, cu incidente mai egale, la popoare, cari au stat într'un contact intim cu Indienii.

E întrebarea, există oare numai un popor dotat în întreaga lume?

În istoria omenirii ne întâmpină creațiuni mărețe în sinul multor popoare și teoria generalmente admisă, e, că oamenii cei mari sunt expresiunea forțelor latente, răspândite în marea masă a națiunii. Un popor puțin expansiv nu produce genii și în direcția care i-ar produce, superioritatea lui, în *general* luată, ar fi neîndoioasă.

Povestea nu-i decât poema inimei, filosofia minții primitive, expresia dorințelor, ce frământă un creier aprins. Tot ce mintea cugetă, tot ce sufletul năzuește și inima simte își găsesc aci expresia cea mai

ANUAR

Free Trial
Created by Paint S

PENTRU

ISRAELITI

CU UN SUPLIMENT CALENDARISTIC

PE

ANUL 5656 (1895-1896)

ANUL AL XVII-LEA

SUB REDACȚIUNEA LUI

M. SCHWARZFELD

BUCUREȘTI

Lit. Tipografia CODREANU & SAVOIU Calea Rahovei No. 5

1895

LIMBILE SEMITICE

ASIRIANA. ARAMEA (CALDEA, SIRIACA SI NEO-SIRIACA).
FENIGIANA. EBRAICA. SAMARITANA. ARABA. ETIOPIANA. AMHARICA, ETC.
DIALECTE SEMITO-AFRICANE

de

MARIU ȘĂINEANU

Dr. phil., Diplomat al Școalei de limbi orientale din Paris

Până la începutul secolului de față linguiștii susținuse, că toate limbile au o origină comună și că limba primitivă, din care s'au derivat toate celelalte, este limba ebraică. Sute de volume, publicate în acest scop, n'au dat însă nici un rezultat satisfăcător, ci dimpotrivă, au făcut să vegeteze și mai mult știința limbei. Mai târziu, cu descoperirea limbei sanscrite, toate aceste ipoteze netemeinice se sfârșămară și o campanie lingvistică începu în favoarea acestei limbi, în jurul căreia se și grupă un mare număr din limbile europene. Din acel minut, limba ebraică cade de pe pedestalul, pe care fusese înălțată, și importanța ei se limitează numai în domeniul familiei semitice.

Pentru a dovedi adevărata afinitate a limbilor, simpla asemănare de cuvinte nu mai satisfăcea pe nimeni, ea trebuia determinată după fapte gramaticale. Urmând cu rigurozitate metoda de observațiune, Bopp reuși a face sinteza științei limbei și a fonda gramatica comparată.

Una din descoperirile cele mai marcante, realizate de gramatica comparată este, că dezinențele gramaticale au fost la început cuvinte independente, cari s'au aglutinat mai târziu, la finele altor cuvinte, ce aveau să fie modificate de ele, și că aceste dezinențe, cât și cuvintele de cari s'au lipit, au trebuit să fie în stare monosilabică în epoca formațiunei limbilor. Cu alte cuvinte, graiul a trebuit să fie monosilabic la începutul său, că dela această stare de *monosilabism*, când fraza era o simplă urmare de monosilabe, limbile au trecut la starea de *aglutinare*, când unele rădăcini, pierzând în-

CERCETARI EPIGRAFICE

de WILHELM SCHWARZFELD

I

STAROSTI MARI IN IAȘI

Stărostia este o instituțiune politică, creată pe la începutul veacului al XVIII, cu începutul domniei fanariote, precăz pare, odată cu instituția religioasă a Evreilor-români, cu Hahambașia. Pe când Hahambașia reprezenta puterea spirituală față cu Evreii din țară, stărostia era o putere civilă, care se întindea peste toate comunitățile israelite din România. Starostii însă, ca capi ai Evreilor, erau de două feluri: unii șefi ai tuturor comunităților evrești din țară, se chemau *Starosti mari* sau cum îi denumesc inscripțiunile „*Roș-medina*” sau „*hahaluf haroș hamanhig medina*”. Alții însă *Starosti de orașe* sau ai unei singure comunități israelite, erau șefii breslelor israelite din unul și acelaș oraș.

Despre origina Stărostiei mari, ca și despre dezvoltarea ei, nu avem mai nicio indicațiune. E numai doar de admis, că această instituțiune s'ar fi ivit odată cu suirea pe tron a domnilor fanarioți, cari au lăsat în istoria Românilor o epocă neagră, dar urme strălucite în organizarea politică a Statului român.

Ceeace avem la îndemână, în ce privește marea stărostie, sînt inscripțiunile mormântale din București și Iași, cari ne arată numai existența unor mari starosti și ne putem face întru câțva idei de modul succesiunii lor.

Să începem cu seria de starosti mari, ce guvernau comunitățile israelite din Moldova.

În frunte vom pune o inscripțiune a unui «Roș-medina» (Staroste mare) cu data anului 476 (1716):

GOANELE CONTRA TALMUDULUI

STUDIU ISTORICO-LITERAR

de

Dr. M. GASTER

Soarta, care a urmărit pe Evreii în călătoria sa prin lume, n'a cruțat nici literatura sa. Minciuna, întortochiarea adevărului, ciuntirea, persecuțiunea cu foc și sabie, distrugerea și desrădăcinarea, toate acestea, și tot ce o minte perversă a putut să născociască, au fost partea neamului și a Talmudului, adică a expresiunii sale celei mai puternice și poetice. Nici măcar Biblia, baza religiunii creștine, n'a scăpat din primejdia ce o aștepta decât cu cea mai mare greutate, și mai mult ca prin minune, dar încă celelalte opere nemuritoare ale genului judaic! La ce se putea aștepta pădurețul, când focul mistuia chedrii din Livan! Ura cea mai înverșunată se concentră asupra acelei opere, de care multe se spuneau și nimenea nu căuta să afle adevărul, mai ales întregul adevăr.

Talmudul s'a considerat, cu drept cuvânt, ca fântâna de apă vie din care se adăpa neamul pribeag, bătrân și tânăr totdeodată. Acesta era scutul cel mai puternic, ce apăra neamul încontra barbariei și a stingerii; Talmudul, enciclopedia uriașă, seculară, plină de dialectică profundă, de poezie gingașă, de o moralitate și etică neîntrecută și de povești și glume snovoase și hazlie, Talmudul devenise arsenalul de unde evreul lua armele, nu pentru lupte singeroase, ci pentru lupta pacinică a spiritului asupra ignoranței, care e dușmanul cel mai primejdios al omenirii. Dialectica i-a păstrat elasticitatea spiritului, a întinerit neamul din nou în fiecare generațiune și a hrănit mintea și inima cu hrană sănătoasă. Numai și numai acestei creșteri în sfera intelectuală a Talmudului, datorim puterea de reînnoire, ce o posedă neamul evreesc, căci nu i-a permis să devie un fosil, o rămășiță aproape uitată, a unui trecut uitat. Prin mijlocirea Talmudului progresul și dezvoltarea n'a stat niciun minut și armonia perfectă între îndato-

EVREII

în

LEGISLAȚIA lui MATEIŢ BASARAB al MUNTENIEI

(1640 şi 1652)

STUDIU ISTORICO-JURIDIC

de

Dr. E. SCHWARZFELD

Intenȃia mea primitivă a fost nu numai de a face un studiu asupra Evreilor în legislaȃia lui MateiŢ Basarab, ci de a studia laolaltă legislaȃiile aproape contimporane ale lui Vasile Lupu şi MateiŢ Basarab, dar examinând de aproape ambele legislaȃii am dobândit convingerea, că nu formează două trupuri deosebite. Compilatorii pravilelor lui MateiŢ Basarab au găsit deja gata ti-cluită aceia a lui Vasile Lupu şi şi-au însușit'o, schimbând doară pe ici colea moldovenismele, pe cară le-au transformat în mun-tenisme; ba, adeseori, nu şi-au dat nici această ostenială şi cu-vintele uzitate în Moldova au fost lăstate intacte, la locul lor. Do-vadă vorba de *jidov*, uzitată exclusiv în Moldova, pe care compi-latorii Pravilei lui MateiŢ Basarab au lăsat'o când intactă, când au transcris'o prin cea de *ovreiŢ*, şi multe alte vorbe întrebuintate numai în Moldova.

Este surprinzător, că până acuma, pe cât ştiu, nimeni n'a sem-nalat încă această particularitate şi nici n'a relevat faptul, că Pravila lui MateiŢ Basarab a absorbit, în mai întregul ei, pe cea a lui Vasile Lupu; dar particularitatea constatată, era firesc ca să nu mai vorbim de ambele pravile şi a lua numai una ca temeiŢ pentru studiul nostru, indicând în notă, că situaȃia este egală şi conformă într'o pravilă şi alta. Am preferat totuși pe aceia, mai bine zis, acele ale lui MateiŢ Basarab, fiindcă conȃin o sumă mai mare de dispoziȃii privitoare la Evrei şi absorb totodată pe toate acele, ce se găsesc în Pravila lui Vasile Lupu.

BASMUL CU MINCIUNILE

SCHIȚĂ COMPARATIVĂ DIN DOMENIUL FOLKLORIC

DE

M. SCHWARZFELD

Omul își caută mulțumirea și distracția în combinațiile fantaziei sale. Și baza distracției și mulțumirii sufletești este: variațiunea. Dela o chestie gravă și serioasă se trece, mai fără tranziție, la o glumă ușoară și dela o glumă la un ce serios. Adesea *aceeași temă* servește spre reflexie, admirație sau glumă. Sînt oameni, cari văd în toate par ea serioasă, cum alți cari văd în toate partea comică, partea hazardată și le place a se opri la ea.

Ceeace observăm în genere la om în relațiile sale zilnice, în manifestările sale intelectuale, nu poate lipsi în literatura populară, cea mai nemeșesugită expresie a felului său de a fi; deaceea incidente sau figuri ce ne întîmpină în basme sau povești cu un fond serios, le regăsim și în snoave cu un caracter comic sau glumet și pot servi și ca o încercare de gimnastică a minții.

Snoava, împrumutând elemente din basm, nu i le răpește; ele continuă a trăi în basm, ca și în snoavă; împrumutul nu le degenează, ci le dă doar o nouă viață, independentă; tot așa un segment, ce se deslipește dela un zoomorf, constituie o ființă nouă, cu o viață proprie, fără ca prin aceasta să dispară animalul primitiv sau să sufere vr'o știrbire. În basme elementele în joc continuă a avea caracterul lor fantastic, miraculos, pe când în snoavă servesc ca incidente comice și glumete. Aceleași scenarii, aceleași figuri iaă când o haînă, când o alta, «*aceeași notă, altă gamă*».

Sub acest punct de vedere sînt interesante *povestirile minciunoase*, acele exerciții ciudate ale minții, cari alcătue un obiect de fantazie, curiozitate și glumă în acelaș timp, cunoscute sub numele de «*basmul cu minciunile*», și cari sînt un gen mijlociu între basm și snoavă.

În aceste povestiri țesătura e bine urzită, ideea e în continuitate, fondul

ANUAR

PENTRU

ISRAELITI

CU UN SUPLIMENT CALENDARISTIC

PE

ANUL 5657 (1896-1897)

ANUL AL XVIII-LEA

SUB REDACȚIUNEA LUI

M. SCHWARZFELD

BUCUREȘTI

TIPO-LITOGRAFIA EDUARD WIEGAND & Comp., STRADA COVACI, No. 14.

1896

TABLA DE MATERII

PARTEA SUPLIMENTARĂ

Calendar pe anul 5657 (1896—1897) de Lazăr Cassvan

Pag.

II

PARTEA LITERARĂ

Wilhelm Schwarzfeld: <i>Cercelări pe terenul gramaticel ebraice:</i> I. Pluralul la masculine, 1; II. Tot despre formele substantivului, 3; III. Dualul, 6; IV. Forma colectivă la substantive, 7; V. Despre caz, 8; VI. Despre formele numeralelor cardinale, 9; VII. ך ca sufix femenin la verbe, 11; VIII. Particip prezent și indicativ prezent, 12; IX. Noțiunea de limbă, 13; X. Sinonimele Kessef = argent, 13; X. Asupra cuvintelor: מלה și דבר 15; XII. Asupra lui însuși, 16; XIII. Despre expresiile D-zeirii în Biblie (fragment), 16.	1
S. C. Tributo: <i>Din viața jalnică</i> , schițe: I. Credinciosul, 17; II. Amândoi, 20; III. Trebuie să aibă bani jidanul... 22; IV. Impământenit, 24; Innormântarea, 26, Kadiș, 28.	1
Dr. E. Schwarzfeld: <i>Din istoria evreilor în România</i> , schițe: I. Starea evreilor sub Mihai Sturdza, 1834—1848, 31; II. Raptul și botezul unei copile în Iași, la 1843, 39; III. Evreii în Moldova în timpul ciumei și a holerei, 44; IV. Principile Alexandru Sturdza și Dr. Drey, 56	17
Inginer Arnold Maltensky: <i>Templul din Ierusalim</i> , studiu (cu cinci clișouri)	31
Heinrich Heine: <i>Jehuda ben Halevy</i> , fragment de poemă, tradus de A. Steuerman	59
Dr. E. Schwarzfeld: <i>Șimșele Ghibor</i> , nuvelă	86
— <i>Judecată poporană</i> , nuvelă	87
S. C. Tributo: <i>Resbunarea soartei</i> , nuvelă	121
Max Elkan: <i>Străin?</i> versuri traduse de Mihai	139
M. Schwarzfeld: <i>Evrei sau Chazari?</i> cercetare critică pe tărâmul folkloric	152
Dr. M. Gaster: <i>Basmе evreești de o mie de ani</i> , studiu	153
Sully Prudhomme: <i>Spinoza</i> , sonet	163
	178

V A R I A

M. Schwarzfeld: <i>Iacob Löbel</i> , schiță biografică	179
Aureliu Turcu: <i>Personalitatea morală a ospitalului israelit din Iași</i>	184
H. Goldenkron: <i>O observațiune gramaticală</i>	187
Wilhelm Schwarzfeld: <i>Legende și credințe populare (schițe mici)</i>	190
<i>Notițe diverse</i>	192
<i>Necrologie</i>	193
<i>Lista abonaților</i>	194

LISTA ABONAȚILOR

CU PLATA ANTICIPATĂ

București. — A. Lindenberg, R. Goliger, architect, M. Hartenstein, H. berg, librar, M. El. Nahmias, S. Gänsel, S. Iacobsohn, M. Horowitz, S. A lack, Sol Gross, Ignatz Krainik, I. Mützner, Jacques A. Crețescu, S. B. O. Regenstreif, Adolf Popper, D. Victor, A. Krainik & fiu.

Ploești. — Ad. Rosenblüth, Max I. Schapira, M. Mendeloviči, Barock hane, Sam. Gabriel, Heinr. I. Nissim, Dr. Margulies, Carol Wiegenfeld, Guttmann.

Giurgiu. — Sol. Benșoham. Manole Cappon, Micu Franko, Frații N Iosef D. Elias, Abr. Canetti Söhne, Dr. Marcian, Micu Cappon.

R.-Sărat. — Israel Berman, Levy Blumen, Alter Grünfeld, H. Lemcovi mon Marcoviči, Iosef Rosenstein.

Galați. — M. Kohan, Max. Weissblüth, Max Grünberg, Iulius Bercoviči, Kleiner, Nathan Kleiner, Jacques Kleiner, A. Hart.

Bârlad. — Friedrich Bernfeld, Dr. D. Kaufmann, Moses Segal, Sam. mann.

Focșani. — Frații Finkelstein, Kivu Lindenberg, Wilh. Scheyer.

Huși. — Dr. Almogen, Zissu Rosenberg.

Călărași. — B. Grünberg, Z. Cahane (Țândărei).

Răcăciuni. — S. Souffrin, A. Bernstein.

Cerna-Vodă. — Max Schorr.

Oltenița. — Isac Brinder.

Odobesti. — I. L. Elbin.

Târgoviște. — H. Goldstein.

T.-Neamț. — Ios. Rozinthal (Sevești).

Manchester. — Samuel Bernfeld.

Buzău. — Sam. Grünberg.

Brăila. — Elias Focșăneanu.

DIN ISTORIA EVREILOR IN ROMANIA

SCHITE

de DR. F. SCHWARZFELD

I

STAREA EVREILOR SUB MIHAI STURDZA

1834—1848

Domnia lui Mihai Sturdza nu a fost binevoitoare evreilor din Moldova. Fie că înriurirea rusească a prins în adevăr rădăcină în inima lui, fie că a fost mânat de o sete nesătioasă de bani, spre a-și reface averea risipită pentru alegerea sa în scaunul țerei, fapt sigur este că sub el s'a făurit o samă de legi, decrete și circulări, cari au fost toate, când prigonitoare, când asupritoare, când hârțuitoare sau stingheritoare pentru evrei. Ajunge ca să aruncăm o privire asupra colecțiilor de legi promulgate, anafocale și circulări emise în vremea sa și să le combinăm cu starea obștească, destul de cunoscută, a spiritelor și caracterelor de cari erau stăpâniți boerii, funcționarii și slujbașii din timpul lui, spre a ne face un tablou adevărat de cele ce a trebuit să îndure mai ales populația israelită săracă, asupra căreia apăsa ca un munte povara tuturor acestor dispoziții neumane și samavolnice. Și la aceste se mai adaogă hârțuirile, abuzurile și goanele autorităților administrative și judecătorești, ale ispravnicilor, zapciilor, comisarilor, ipocomisariilor și ipistaților, cu dela sine putere.

Dacă nu era în joc legea vogabondajului, reînnoită în câteva rânduri, era în joc legea cârciumilor dela sate; dacă nu era legea cârciumilor se născocia legea uliților în cari evreii nu

CHAZARI SAU EVREI?

REFLEXII CRITICE PE TĂRÂMUL FOLKLORIC

de M. SCHWARZFELD

D. L. Șăineanu a publicat în «Anuarul p. Israeliți», a. XI, un mic studiu intitulat: «Jidovii sau Tătarii sau Uriășii», care a figurat sub o formă mai puțin completă în «Convorbiri literare» și apoi și în «Romania» din Paris. Această lucrare, sugerată de reflexiile mele în «Ochirea'mă asupra istoria evreilor în România» (publicate în broșură și în *Analele* soc. istorice Iuliū Barasch, a. I, 1887) a reapărut acum cu un adaus în volumul: «Studii folklorice, cercetări în domeniul literaturii populare» (ed. Soccec, Buc. 1896, p. 207—215), adaus care dăruie totul ce a zis și a arătat înainte, așa că nu înțelegem pentru ce a mai menținut partea I, în forma'i dinainte...

D. Șăineanu își sfârșise primul studiu astfel:

În rezumat *jidov* în sens de «uriaș» e un reflex vag dela primele invazii tătare în aceste țări. El concentrează în sine amintirea unui popor turanic judaizat, dispărut mai târziu ca națiune cu desăvârșire, care s'a strecurat asemenea prin valea Dunării și dintre care o parte va fi stăruit în aceste locuri, formând sâmburele etnografic al judaismului din țările Dunărene. Parte dintr'ânșii va fi perit în luptele necurmăte și parte se va fi contopit cu celelalte neamuri tătare și astfel un întreg popor, odinioară puternic, dispăru din Istorie, nu însă fără a fi lăsat oarecare urme, care să povestiască viitorimii de existența sa în aceste locuri.

La aceste mai adaugă următoarele în ediția nouă:

Această ipoteză etnografică a fost emisă acum vr'o opt ani. Am reprodus-o întocmai cum a fost formulată pentru întâia oară în studiul apărut în «Convorbiri Literare» din 1887. Acel studiu a avut onoarea nemeritată de a fi revădit în diferite rânduri ca o inspirațiune anti-patriotică. Ar fi locul aci de a esclama cu Junia din Britanicus: *Je n'ai mérité ni cet excès d'honneur ni cette indignité!*

BASME EVREEȘTI DE O MIE DE ANI

STUDIU

de DR. M. GASTER

Antichitatea neamului evreesc se manifestă în toate ramurile științei și a culturii omenești. Nu avem numai cartea cea mai veche ce s'a păstrat în întregimea ei neschimbată atâtea secole, dar și din alte producțiuni ale spiritului uman se găsesc urmele cele mai vechi printre rămășițele literaturii evreești. Cine s'ar fi gândit de pi'dă că avem și basmele cele mai vechi? Când te gândești că scrierea basmelor în Europa începe abea pe la mijlocul secolului al XVI-lea, că Halimaua, așa cum o cunoaștem, este o producțiune a secolului al XII-lea sau al XIII-lea; cine ar crede că evreii au întrecut pe arabi și pe popoarele europene cu multe secole? Se știe că paginile Talmudului și ale Midrașului sînt pline de povești minunate, de snoave hazlii și curioase. Dar puțin se știa de adevărata epocă când s'a alcătuit aceste colecțiuni și aceste opere. Cîteva secole mai mult sau mai puțin par a fi de puțină consecință scriitorilor istoriei literaturii evreești. Nu toate aceste aparțin aceluiași secol sau aceleiași vremi. Veacuri despart o carte a Midrașului de cealaltă și cît privește Talmudul, atîta știm, că la sfîrșitul sec. al V-lea cel din Palestina pare a fi fost redijat, iar cel din Babilonia cîteva secole mai târziu. Oare și poveștile și snoavele sînt de aceeași origină? Datează și ele din acea epocă? Adică fost-au ele oare introduse ca producțiuni contemporane cu epoca compunerii Talmudului, sau s'a folosit redactorii de izvoare mai vechi, pentru a împrumuta deacolo alegorii și povești și a le introduce în corpul operei vaste de care se ocupa? Această chestiune, atît de importantă pentru istoria elementului folkloric din vechea literatură, abea a fost atinsă

ANUAR

PENTRU

ISRAELITI

CU UN SUPLIMENT CALENDARISTIC

PE

ANII 5658 și 5659 (1897-1899)

ANUL AL XIX-LEA

SUB REDACȚIUNEA LUI

M. SCHWARZFELD

BUCUREȘTI

TIPO-LITOGRAFIA «UNIVERSALA» STRADA COVACI No. 14

1898

PARTEA CALENDARISTICĂ

	Pag.
Calendar pe anul 5658 (1897—1898)	III
„ „ 5659 (1898—1899)	IX

PARTEA LITERARĂ

M. Schwarzfeld: Evreii în literatura lor populară saă <i>Cum se judecă evreii însuși</i> , studiu etnico-psihologic. (Introducere, 1, I. Credința evreului, 3, II. Insușirile evreului, 11, III. Soarta evreului, 19, IV. Ocupațiile evreului, 26, V. Caracteristica evreului, 33, Concluzie 37)	1
S. C. Tributo: Din viața jalnică: I. <i>Așa i-a fost scris</i> , 38, II. <i>Gragherul</i> , 42	38
Dr. E. Schwarzfeld: Din istoria evreilor în România: I. <i>Excesele contra evreilor din Galați 1840—1853</i> , 47, II. <i>Evreii din București în 1852 și 1853</i> , 55, III. <i>Tribulațiile rabinului David Hailperin din București</i> , 62, IV. <i>Proprirea evreilor de a locui în anumite mahalale</i> , 65, V. <i>Un act de resbunare a lui Șaie Hahambașa</i> , 71, VI. <i>Statistica evreilor în Bucovina la 1781</i> , 73	47
Mariu Șăineanu: Falașășii, fragment dintr'o Cronică abisiniană inedită, cu o introducere	84
Ion Dafin: Evreul, poezie	114
Dr. E. Schwarzfeld: Polcovniceasa, nuvelă.	115
Armin Dux: Originea credinței în demoni la evrei, schiță	155
Ion Catina: Calomnia, poezie	164
S. C. Tributo: Sentiment și artă, nuvelă	165
A. Steuerman: Tu nu mă vrei o țară, poezie.	175
M. Schwarzfeld: Benjamin Schwarzfeld (Aprilie 1822—27 Nov. 1896) schiță biografică (cu Anexe și Clișeu)	177

V A R I A

Dr. C. Lippe: <i>Cunoștințele igienice ale rabinilor</i>	189
Ronetti Roman: <i>Povestea șarpelui încălzit la sân</i>	191
Dr. M. Gaster: <i>Gângăvirea lui Moisi</i> în literatura populară romnă	192
*** Dr. Almogen, schiță biografică.	193
Iacob Psantir: <i>Neofit și Pamfletul său</i>	196
Notițe diverse	197
Necrologie	201
Baronesa de Hirsch, schiță biografică	XV
„ „ clișeu în zincografie	XVI

EVREII ÎN LITERATURA LOR POPULARĂ

STUDIU ETNICO-PSICHOLOGIC

de M. SCHWARZFELD.

Intr'o lucrare specială, publicată în 1892¹⁾, am tratat despre proverbele române cu privire la evrei și le-am comparat cu proverbele popoarelor europene; în acest chip am constatat modul de a vedea și de a înțelege pe evreu prin prisma ureii și a prejudecăților, prin prisma străinismului și a preferențelor religioase. Și concluzia ce ni s'a închipuit, fu, că *altul e evreul realității și altul evreul literaturii populare*; în primul pulsează ființa vie; în altul se reflectă o ființă legendară.

Cercetările noastre au dovedit că motivul religios a provocat ura și legenda, carei au continuat și continuă a trăi. Cei pentru mulți primul motiv a putut să dispară.

Părerile asupra unui popor se schimbă cu greu și, deci, prima direcțiune prezintă un deosebit interes; trecutul hotărăște prezentul și viitorul, a-l neglija și tăgădui ar fi o eroare vădită.

Din acest punct de vedere ne-au interesat părerile lumii creștine cristalizate în literatura populară; însă, spre a completa opera începută e necesar a urmări și părerea ce evreul o are asupra sa. Aceasta ne va fi cu atât mai lesne, cu cât evreii în literatura lor populară ne oferă, în mod surprinzător, o bogată colecție de proverbe, zicale și reflexii din care se resfrânge, în mod clar, părerea ce o au însuși asupra lor.

*

În genere orice popor, în afară de unele expresii ce-i indică capacitatea și puterea sa și superioritatea asupra altora, nu se mai ocupă direct de caracterizarea vieții sale intime, de manifestările sale sufletești; nu și formează păreri asupra activității și situației sale. Evreii formează o excep-

¹⁾ Evreii în literatura populară română. Cu un anex: Evrei în literatură pop. universală, în «Anuarul pentru Israeliți», XIV și în broșură separată.

DIN ISTORIA EVREILOR IN ROMANIA

de DR. E. SCHWARZFELD

I

EXCESELE CONTRA EVREILOR DIN GALAȚI.

1840—1853

Evreii nu au îndurat suferințe numai în timpul Zaveriei, ci și în alte împrejurări, din partea grecilor. Atât tradiția cât și documente autentice ne grăesc de purtarea brutală a grecilor contra evreilor din Principate. În special evreii ce ședeau prin porturile dunărene, aveau să supoarte periodic, și la anumite epoce, când batjocuri și insulte, când brutalități, cari degenerau în excese și în vărsare de sânge. Porturile Dunărei și mai ales Galații oploșiau în totdeauna o populație grecească și de alte naționalități plină de antecedente rele, dedată jafului și furtisagului, la care se adauga în timpul ernei și a primăverii mulțimea cea mare de mateloti neocupați, veniți cu corăbiile lor din levant. Pizma neguțitorească de o parte, fanatismul religios și dorul jafului de alta întetiau toată populația aceasta trândavă contra evreilor. În zilele de Paști și adesea ori în alte zile de serbătoare creștină plăzmuiau petreceri pe cât de absurde, pe atât de primejdioase. Norodul fanatizat și întetit întocmia câte o păpușă de paie sau de lemn, cu chip de evreu, o îmbrăca cu haine evreiești și o expunea pe vârful vreunui catarg, chiotind și făcând sgomot în jurul ei; altă dată o țara în mijlocul târgului, o lovia cu pumnii, cu ciomege, cu cuțite, îi arunca pietre, trăgea focuri în ea, îi smulgea barba și perciunii șiși bătea joc de dansa în fel de fel de chipuri; înfine matelotii rânduiau un autodafe în regulă sub țipetele și chioatele norodului adunat în mare număr.

Notă.— Sub acest titlu au apărut în «Anuarul» precedent (XVIII): I. Starea evreilor sub Mihai Sturdza 1834—1848, II. Raptul și botezul unei copile în Iași la 1893. III. Evreii în Moldova în timpul ciumei și a holerei, IV. Principele Alexandru Sturdza și Dr. Drey.

FALAŞASII

FRAGMENT DINTR'O CRONICĂ ABISINIANĂ INEDITĂ, CU O INTRODUCERE
de **MARIU ŞĂINEANU**

În Africa de răsărit, la sudul Nubiei şi vestul mării Roşii, există o ţară cu o întindere de 410,200 klm. p., cunoscută azi sub numele de *Abisinia*. În vechime ea se numea *Etiopia*, nume ce i-a fost dat de Greci, şi încă azi poporul acestei ţări îl preferă în locul celui modern, a cărui semnificaţie e o injurie pentru dânsul. Într'adevăr, termenul modern de Abisinia vine dela cuvântul arab *habeş*, care însemnează o adunătură de familii diverse sau de genealogie necunoscută, ori nesigură; şi, după credinţa raselor semitice, a nu-şi cunoaşte origina sau a o şti împestrită este injuria cea mai mare ce se poate face unui om sau unui popor. De aceea şi poporul din Abisinia nu vrea să recunoască ţărei sale acest nume pe care îi l-au dat străinii.

De altminteri, acest popor e foarte mândru de trecutul său, şi-şi atribue o origină îndepărtată care, în fond, e lipsită de orice bază serioasă. Aşa el se crede unicul popor din lume, care s'a conservat până azi pur de ori ce amestec străin. Două tradiţii confirmă aceasta. După cea dintâi el se coboară din Cuş, fiul lui Cham şi nepotul lui Noe, ai cărui urmaşi spre a scăpa de un nou potop, au căutat adăpost în munţii cei înalţi ai Abisiniei. După cea de a doua tradiţie, regele ţărei Menelik sau Ebna-Hakim ar fi fiul reginei din Saba şi al lui Solomon, şi că întorcându-se dela Ierusalim, unde primise o frumoasă educaţiune dela tatăl său, a introdus Iudaismul în Etiopia. Bazaţi

ORIGINEA CREDINȚII ÎN DEMONI LA EVREI

de

ARMIN DUX

Credința în spirite bune sau rele era la început cu totul străină de religia mozaică. Dar fiindcă în cursul existenței sale îndelungate a adoptat multe din obiceiurile mai importante ale altor popoare, de aceea spre a fi înțeleși, trebuie să plecăm dela vremi depărtate. Patriarhul nostru Abraham, primul care a profesat credința într'un D-zeu, singur și unic, întemeetorul monoteismului pur, a văzut lumina zilei în Chaldea unde a fost crescut. Spre a se pricepe cum de Abraham a isbutit să recunoască ideea divinității pure, în o vreme când idolatria și superstiția erau în floare, trebuie să cunoaștem dogmele principale ale chaldeenilor. Doctrina lor capitală era că lumea e vecinică, adică fără început și fără sfârșit și de aceea erau adoratorii naturii. La această credință i-au condus, fără îndoială, ocupațiunile lor de căpetenie, cum vânătoarea, creșterea vitelor și mai târziu agricultura. Ca viticultori au dus o viață nomadă, petrecându-și zilele și adesea nopțile pe câmp, sub cerul liber, ceea ce de altfel nu a putut fi neplăcut sub clima dulce a Mesopotamiei. Cu acest prilej învățară să cunoască mersul soarelui și schimbările regulate ale cerului cu stelele și astfel deveniră cei dintâi *astronomi*, și, din nenorocire, în curând, cei dintâi *astrologi*. Ei pretindeau că pot prezice viitorul după mersul stelelor, și deveniră prin respândirea superstiției celei mai ridicule, întemeetorii cultului stelelor. Abraham, după cum ne spune legenda, înțelese că soarele, luna, întreg universul, fiind fără conștiință, n'ar putea exista fără un conducător, creator ce menține creațiunile sale, care trebuie să fie o sorginte a înțelepciunii, a puterii și a mizericordiei și care tocmai din această cauză cată să fie recunoscut ca un spirit pur, invizibil și admirat în marele-i opere. Și de aceea, văzându-se prigonit, își părăsi în cele din urmă patria și se stabili în Ca-